

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1450-5

27. februar 2023

Dokument 8:132 S (2022-2023) om å skape mer innovasjon i kommunal omsorgssektor - svar

Det vises til brev av 20.2.2023 hvor Stortingets næringskomite ber om vurdering av Dokument 8:132 (2022-2023), representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe, Guro Angell Gimse, Olve Grotle, Lene Westgaard-Halle, Kristin Ørmen Johnsen og Tone Wilhelmsen Trøen om å skape mer innovasjon i kommunal omsorgssektor.

Representantforslaget berører flere departementers ansvarsområder. Svaret er derfor utarbeidet sammen med forsknings- og høyere utdanningsministeren og helse- og omsorgsministeren og i samarbeid med embetsverket i KDD.

Overordnet bemerkning

Representantene har fremmet ti forslag som er ganske ulike, men har det til felles at de befinner seg i skjæringspunktet mellom næring, helse, digitalisering, forskning og innovasjon. Etter konsultasjonsprosessen nevnt over er jeg kommet til at det er hensiktsmessig å se forslagene i sammenheng, og sende ett samlet svar.

Vurdering av enkeltforslag

- 1. Stortinget ber regjeringen videreutvikle Helse-Omsorg21-strategien og lage en handlingsplan for å følge opp Meld. St. 18 (2018–2019) med fokus på innovasjonsaktivitet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.*

Regjeringen vil i løpet av våren legge fram et veikart for helsenæringen som vil synliggjøre regjeringens politikk for denne næringen og deler av helsepolitikken det er viktig for næringslivet å kjenne til. Innovasjon i de kommunale helse- og omsorgstjenestene er et

område hvor vi er avhengige av godt samspill mellom offentlig sektor og næringslivet. Dette temaet vil være naturlig å omtale i veikartet. Regjeringen har ikke planer om en egen handlingsplan for området.

Når det gjelder HelseOmsorg21-strategien, er det sektorens egen strategi. Ansvar for å følge opp strategien ligger til aktørene selv, og HelseOmsorg21-rådet har utarbeidet sin handlingsplan for oppfølging av strategien.

Regjeringen vil i løpet av våren legge fram et veikart for helsenæringen, der også test og pilotering er tema.

2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for en katapultordning innen helsenæringen i et samarbeid med relevante aktører og klynger.

Katapultordningen støtter flerbrukssentre for testing, simulering og pilotering av nye produkter og prosesser. Ordningen har små og mellomstore bedrifter som hovedmålgruppe og bidrar til at bedrifter uten ressurser til å investere i kostbart utstyr kan få mulighet til å teste løsninger. Ordningen forvaltes av Siva, i samarbeid med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. I statsbudsjettet for 2023 er bevilgningen til ordningen 148,3 mill. kroner. I tillegg kommer midler som tildeles under Grønn plattform. Det er til nå etablert fem sentre under katapult-ordningen med faglig tyngdepunkter innenfor hhv. produksjonsteknologi, materialteknologi, digitalisering, hav og marin teknologi samt fornybar energi.

Det er i dag ikke noe eget katapultsenter for helsenæringen. Foreløpig har ikke Siva hatt midler til å lyse ut flere sentre.

Regjeringen er opptatt av å videreutvikle Katapultordningen, og ser den viktige rollen ordningen fyller i dagens virkemiddelapparat. En måte har vært å videreutvikle spredningen av kompetanse i katapultsentrene. Det ble derfor nylig etablert åtte såkalte distriktnoder tilknyttet de eksisterende katapultsentrene. Disse nye testfasilitetene sikrer ytterligere spredning av kompetansen fra katapultsentrene til næringsliv i hele landet, og har vært en viktig videreutvikling av ordningen.

Investinor har flere investeringer i fond og bedrifter som er relevant for helsetech. Gjennom investeringsvirksomheten tilfører de vekstbedrifter egenkapital og kompetanse. De styrker investeringskapasiteten i kommersialiseringsmiljøene og er en viktig brikke i et velfungerende innovasjons- og kommersialiseringsøkosystem.

3. Stortinget ber regjeringen sikre Innovasjon Norge et tydelig oppdrag for næringsutvikling innen helseteknologi og livsvitenskap.

Virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon består av flere aktører som på ulike måter skal bidra til økt verdiskaping ved å stimulere til økt forskning og innovasjon. Regjeringen har

startet arbeidet med Virkemiddelapparatet 2.0 som skal forenkle, tilgjengeliggjøre og styrke ordningene og få norske bedrifter til å vokse. Et velfungerende virkemiddelapparat vil være til stor nytte for helsenæringen.

Innovasjon Norge har flere åpne, landsdekkende programmer som er tilgjengelige for helsesektoren. Dette gjelder både programmer som er rettet mot oppstart og vekst, så vel som kompetansetiltak og låneordninger. Det er de prosjektene med størst bedrifts- og samfunnsøkonomisk potensial, hvor støtte fra Innovasjon Norge kan være utløsende, som prioriteres. Dette innebærer at prosjekter fra helsenæringen konkurrerer på lik linje med prosjekter fra andre næringer. Foretak som er registrert som helse- og sosialtjenester mottok 13 mill. kroner i lån og garantier og 25 mill. kroner i tilskudd fra Innovasjon Norge i 2022 fordelt på 24 ulike mottakere. Siden helsenæringen ikke har en klar statistisk definisjon er det usikkert hvor godt disse tallene fanger opp alle mottakere som er en del av en helsenæring. Tallene omfatter blant annet enkelte virksomheter tilknyttet landbrukssektoren samtidig som deler av helseindustrien ikke nødvendigvis er inkludert. Innovasjon Norge har tidligere støttet etableringen av flere helseklynger gjennom klyngeprogrammet. Det er i dag to helseklynger som er en del av programmet, men som ikke lenger får driftsstøtte.

Helsenæringen mottar også betydelige beløp gjennom Forskningsrådet. Ifølge prosjektbanken til Forskningsrådet var det i 2022 576 prosjekter i helsenæringen, hvorav 251 var registrert som støtte til næringsliv. Den totale støtten til næringslivet innenfor helsenæringen var på 432,2 mill. kroner. Støtten fordelte seg på alt fra kommersialisering av forskning til kompetanse og innovasjonsprosjekter i næringslivet, finansiert av de store, åpne programmene.

4. Stortinget ber regjeringen sørge for at Husbanken likebehandler offentlige og private utbyggere som ønsker å utvikle ulike modeller for smarthus.

Det er uklart hvilken Husbankordning representantene viser til i dette spørsmålet.

For Husbankens lån til boligkvalitet kan både enkeltpersoner, foretak, kommuner og fylkeskommuner søke om lån til oppføring av livsløpsboliger. Gjennom denne ordningen er målet å stimulere til at det bygges livsløpsboliger som legger til rette for at personer uavhengig av funksjonsnivå kan bli boende i egen bolig gjennom hele livsløpet, leve aktive liv og være mest mulig selvhjulpne. Her stilles det krav om at boligene skal være forberedt for installasjon og ettermontering av velferds- og smarthusteknologi. Private og offentlige kan søke med like vilkår, men i dag er det i hovedsak private aktører som søker om lån til oppføring av livsløpsboliger. Det er Kommunal- og distriktsdepartementet som er ansvarlig for lån til boligkvalitet.

For Husbankens investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem er det kun kommuner som kan motta tilskudd. Her er det en forutsetning at omsorgsbygg som finansieres med investeringstilskuddet skal være tilrettelagt for tilkobling og montering av elektroniske hjelpemidler, kommunikasjons- og varslingssystem og annen velferdsteknologi. Kommunen

avgjør selv om den vil eie omsorgsplassene eller om kommunen skal leie eller på annen måte fremskaffe omsorgsplassene gjennom avtaler på forretningsmessig basis. Kommunen må i tillegg selv avgjøre om driften skal settes ut. Selv om det er kommunene som mottar tilskuddet, kan altså kommunen velge å inngå avtaler med frivillige organisasjoner, boligbyggelag, private omsorgsfirmaer eller andre. Det er Helse- og omsorgsdepartementet som er ansvarlig for investeringstilskuddet.

5. *Stortinget ber regjeringen legge til rette for lederutvikling innenfor innovasjon og næringsutvikling, herunder at dette ivaretas i det nye topplederprogrammet for ledere i spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester.*

Innovasjon og næringsutvikling er allerede ivaretatt i topplederprogrammet for ledere i spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Programmet er skapt nettopp med fokus på hvordan en samlet helsetjeneste kan skape verdi for samfunnet ved å forstå kompleksiteten i helsevesenet og hvordan man kan skape nytteverdi i samspill med alle interessenter.

6. *Stortinget ber regjeringen kartlegge potensialet for økt samhandling med helsenæringen i relevante deler av universitets- og forskningssektoren.*

Samhandling mellom universitets- og høyskolesektoren og helsenæringen er avgjørende for å fremme industri- og næringsutvikling som bygger på forskning og utvikling. Regjeringen har i Meld. St. 5. (2022-2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning* fremmet ambisjoner for økt forsknings- og kunnskapsutvikling på, i og om den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Denne delen av helse- og omsorgstjenestene står overfor utfordringer som kan avhjelpest av innovasjon og tjenesteutvikling drevet frem av høyere utdannings- og forskningssektoren, og av næringslivet.

I langtidsplanen har regjeringen lansert en ny tematisk prioritering om helse. Her vektlegges behovet for mer kunnskap i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Oppgavene i denne delen av helse- og omsorgstjenestene blir flere og øker i kompleksitet. Mengden forskning i og for den kommunale helse- og omsorgstjenesten står i dag ikke i forhold til kunnskaps- og samhandlingsbehovet. Langtidsplanen vektlegger økt samhandling mellom ulike aktører for å styrke innovasjon og næringsutvikling som kan komme befolkningen til gode gjennom økt verdiskaping og innovasjon.

Regjeringen forventer at universiteter, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutter som mottar statlige grunn- eller basisbevilgninger følger opp den tematiske prioriteringen av helse i langtidsplanen, og bidrar til å dekke kunnskaps- og kompetansebehovene omtalt i planen, ut fra sine forutsetninger og sitt ansvar.

Regjeringen har også besluttet at det skal utarbeides en strategi for å følge opp målet i Hurdalsplattformen og langtidsplanen om at forskning og utvikling i næringslivet skal utgjøre 2 prosent av BNP innen 2030. Arbeidet med strategien er i gang og ledes av Kunnskapsdepartementet (KD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) i samarbeid. FORNY2020 bidrar til å styrke verdiskaping gjennom kommersiell utnyttelse av forskningsresultater utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter.

Ordningen i FORNY-programmet med lokale prosjektmidler til TTOene foreslås i 2023 erstattet med en søkbar ordning rettet mot offentlige forskningsinstitusjoner, dvs. UH-institusjoner, forskningsinstitutter og regionale helseforetak. Ordningen skal bidra til å finansiere den tidlige fasen av teknologioverføringsprosessen («TTO-funksjonen»), dvs. arbeid med evaluering, rettighetssikring og utvikling av ideer og kunnskap, inkludert etablering av nye selskaper der dette er den mest relevante formen for kunnskapsutnyttelse. Det er viktig at FoU-institusjonene selv tar et ansvar for kommersialiseringsarbeidet i tidlig fase. Ordningen skal ivareta TTO-funksjonen og målet om økt kommersialisering av offentlig finansiert forskning.

Regjeringen vurderer at det er potensial for økt samhandling med helsenæringen i relevante deler av universitets- og forskningssektoren og at rammene beskrevet over vil bidra til å øke samhandlingen.

7. Stortinget ber regjeringen i større grad utforme offentlige anbudskonkurranser slik at små og mellomstore bedrifter får mulighet til å delta, samt medvirke til at handlingsrommet i innkjøpsordningene utnyttes bedre og derved sikrer forutsigbarhet, langsiktighet og innovasjon.

Regelverket om offentlige anskaffelser inneholder en plikt for oppdragsgivere til å vurdere å dele opp anskaffelser av en viss størrelse. Dersom oppdragsgiveren ikke deler opp anskaffelsen i delkontrakter, skal det gis en kort begrunnelse for dette i anskaffelsesdokumentene eller i anskaffelsesprotokollen. Formålet med regelen er å gjøre det lettere for små og mellomstore bedrifter å delta i konkurranser om offentlige kontrakter. Oppdeling av anskaffelser kan gi økt konkurranse om oppdraget ved at delkontraktene for eksempel er bedre tilpasset små og mellomstore bedrifters kapasitet, fagområde eller geografiske plassering.

Regjeringen satte 4. november 2022 ned et offentlig utvalg, Anskaffelsesutvalget, som skal revidere anskaffelsesregelverket. Det følger av utvalgets mandat at det i sin andre delrapport skal vurdere endringer i regelverket som «sikrer at offentlige anskaffelser har en utforming og størrelse som gjør det mulig for lokale og regionale aktører å delta i konkurransen om hele eller deler av oppdraget, og adgangen til å velge lokale og regionale leverandører, innenfor det EØS-rettslige handlingsrommet.»

En sentral del av utvalgets mandat er å foreslå endringer med sikte på å gjøre regelverket enklest mulig for brukerne. I mandatet vises det til at utvalget særlig skal vurdere materielle

forenklinger i den nasjonale delen av regelverket og strukturelle forenklinger i den EØS-baserte delen av regelverket. Forenkling av regelverket kan være av stor betydning for små og mellomstore bedrifter, som lettere kan forstå hvordan regelverket virker i praksis. Samtidig vil forenkling kunne bidra til å klargjøre handlingsrommet slik at det enklere kan legges til rette for forutsigbare, langsiktige og innovative anskaffelser.

Anskaffelsesutvalget skal også vurdere hvordan det offentlige skal fremme innovasjon i anskaffelser, og spesielt innovasjon for å fremme grønn omstilling.

Regjeringen vil vurdere ytterligere tiltak i anskaffelsesregelverket for å legge til rette for små og mellomstore bedrifter og innovasjon på grunnlag av anbefalingene til Anskaffelsesutvalget.

8. Stortinget ber regjeringen legge til rette for private initiativer for etablering og skalering av norske bedrifter, som start-up-laber, regulatoriske sandkasser (kontrollert testmiljø for bedre forståelse for regulatoriske krav sett opp mot forståelsen for teknologiske muligheter) og testsentre.

For å styrke det norske økosystemet for innovasjon og gründerskap har Innovasjon Norge de siste årene lyst ut ca. 8-10 mill. kroner årlig til utvikling av aktører i innovasjon- og oppstartmiljøet. Tilskuddene skal motivere til mer samarbeid mellom aktørene i økosystemet og gi et attraktivt tilbud til oppstart- og skaleringsselskap med ulike behov, som kompetanse, kapital og nettverk. Blant tilskuddsmottakerne finner vi inkubatorer, oppstart-guider, akseleratorer, klynger og universiteter. Det er ingen begrensninger som avskjærer aktører innenfor helsesektoren fra å søke om disse midlene.

Et godt økosystem for næringsrettet digitalisering er et viktig premis for å utvikle ulike næringer der bruk av digital teknologi muliggjør utvikling av nye forretningsmodeller, åpning av nye markedsmuligheter og etablering av nye arbeidsplasser. Et slikt økosystem bør blant annet omfatte:

- et målrettet forskningssystem for både grunnleggende og anvendt forskning på sentrale digitale teknologier, kombinert med mekanismer for å ta forskningsresultater i bruk (næringsrettet forskningssamarbeid, kommersialisering og skalering).
- fasiliteter for å teste ut og verifisere ny teknologi, herunder tingenes internett (IoT), sensorteknologi, stordata analyser og kunstig intelligens, samt tilgang til både offentlige data og industridata.
- tilstrekkelig tilgang på avansert digital kompetanse og kompetanse om digital sikkerhet.

Regjeringen følger opp norsk deltakelse i DIGITAL-programmet, der såkalte digitale innovasjonsnav (EDIH – European Digital Innovation Hubs) og test-og eksperimenteringsfasiliteter (TEF) er viktige byggeklosser. Det er etablert to EDIH i Norge, som består av konsortier der også private aktører deltar, og bidrar med egen finansiering for å matche EU-finansieringen på 50 pst. Flere norske virksomheter har også søkt om status

som TEF, og ble evaluert som gode, men har ennå ikke nådd opp i prioriteringen hos EU. Flere utlysninger, på bl.a. TEF, ventes å komme gjennom programmet. Både EDIH og TEF skal kunne legge til rette for etablering og skalering av nye digitalt-drevne forretningsmodeller og -konsepter, særlig i SMB. De skal også bidra til økt digital kompetanse i SMB.

Regjeringen vurderer også en mulig etablering av forskningssentre for næringsrettet digitalisering, et tiltak i Hurdalsplattformen.

Regjeringen følger videre opp Meld. St. 22 (2020-2021) Data som ressurs, jf også svar på Dokument 8:73 S (2022-2023) som ligger til behandling i næringskomiteen.

9. Stortinget ber regjeringen peke ut én eller flere testkommuner som får være regulatorisk sandkasse og teste ut ulike nye velferdsteknologier og andre løsninger som gir bedre informasjon og bedre tjenester til innbyggerne.

Digitalisering og økt bruk av velferdsteknologi er nødvendig for at vi skal nå målene i vår felles helse- og omsorgstjeneste. Som Helsepersonellkommissjonen påpeker, er vi avhengig av gode digitale løsninger for å sikre utviklingen av en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Erfaringer fra Nasjonalt velferdsteknologiprogram viser at det potensielt er store gevinster å hente ved økt bruk av velferdsteknologi og digital hjemmeoppfølging i helse- og omsorgstjenestene. Regjeringen ønsker at bruk av innovative e-helseløsninger skal bidra til en trygg og effektiv helse- og omsorgstjeneste, og regjeringen vil etablere en helseteknologiordning som støtter innføring av ny teknologi i helsetjenesten. Helsedirektoratet har i tildelingsbrev for 2023 fått i oppdrag å vurdere behov for endringer i Nasjonalt velferdsteknologiprogram, som kan tilrettelegge for en ny helseteknologiordning og gjennomføres i 2024. Som del av dette arbeidet, vurderes også en test-, godkjennings-, og sertifiseringsordning for velferdsteknologi som vil kunne bidra til mer ressurseffektive anskaffelsesprosesser både for de som anskaffer og de som tilbyr løsninger, samt mer forutsigbarhet for leverandørene. Forslag til innretning av en helseteknologiordning er nå på innspillsrunde i sektoren for å få innspill til hvilke nasjonale virkemidler det er viktig at inngår i en slik ordning. Frist for innspillsrunden er 30. mars 2023. Helse- og omsorgsdepartementet vil komme tilbake med en samlet fremstilling av Helseteknologiordningen, som inkluderer velferdsteknologiområdet, i Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

10. Stortinget ber regjeringen tilgjengeliggjøre offentlige data for å legge til rette for digitale gründere og bedrifter og tillate at aggregerte anonyme data benyttes til å forbedre kvaliteten på offentlige tjenester.

Helseregisterloven § 19 åpner for at dataansvarlig for et helseregister kan utarbeide og offentliggjøre statistikk basert på opplysninger i registeret. Det samme gjelder opplysninger som er sammenstilt med registeret etter § 19 c. Det er fri adgang til å tilgjengeliggjøre anonym statistikk og andre anonyme opplysninger, fordi slike data ikke kan knyttes til enkeltpersoner og derfor ikke omfattes av reglene om personvern og taushetsplikt.

Dataansvarlige for lovbestemte helseregistre som Kreftregisteret og Kommunalt pasient- og brukerregister, har plikt til å utarbeide og løpende offentliggjøre relevant statistikk basert på opplysninger i registeret. Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet publiserer jevnlig statistikk om helse- og omsorgstjenester og befolkningens helse på sine nettsider. Videre har Direktoratet for e-helse etablert Helsedataservice som skal utvikles som en nasjonal tjeneste for enklere tilgang til data fra helseregistre. Direktoratet for e-helse forvalter også portalen helsedata.no som både har informasjon om datakilder som krever søknad, og informasjon om åpne data og statistikk. Et annet eksempel er HelseOmsorg21 Monitor som er utviklet og driftes av Norges forskningsråd på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet og som viser statistikk om forsknings- og innovasjonsaktiviteter innenfor helse og omsorg i Norge.

Med hilsen

Jan Christian Vestre